

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060103

DOM
2018-10-19
Stockholm

Mål nr
M 8685-17

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Vänersborgs tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2017-09-11 i mål nr M 2729-17, se bilaga A

PARTER

Klagande

Miljö- och byggnämnden i Strömstads kommun

Motpart

RN

Ombud: Advokatfirman Kjällgren

SAKEN

Strandskyddsdispens för altan på fastigheterna XX och YY i Strömstads kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av mark- och miljödomstolens dom fastställer Mark- och miljööverdomstolen Miljö- och byggnämnden i Strömstads kommuns beslut den 8 december 2016, dnr MBN/2016-0895, § 233, att avslå ansökan om strandskyddsdispens.

Dok.Id 1395622

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00–15:00
		E-post: svea.hovratt@dom.se www.svea.se		

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Miljö- och byggnämnden i Strömstads kommun har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska fastställa dess beslut att avslå ansökan om strandskyddsdispens.

RN har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Miljö- och byggnämnden i Strömstads kommun har anfört i huvudsak följande:

Fastigheten YY bildades 2011 genom klyvning av bostadsfastigheten ZZ. Det befintliga bostadshuset hamnade vid klyvningen på YY. ZZ i sin tur utökades genom en avstyckning från XX år 2000. I samband med att strandskyddsdispens meddelades 2009 för uppförande av ett nytt bostadshus på ZZ bedömde Länsstyrelsen att fastigheten var helt ianspråktagen som tomtmark. Hela fastigheten, även den del som senare blev YY, anvisades som tomtplats. I 2009 års beslut föreskrevs att ett villkor för dispens var att tomtgränsen markerades med staket eller häck, vilket dock aldrig kom att ske.

Den nu aktuella altanen är uppförd på YY men skjuter in på kommunens fastighet XX. Altanen ligger alltså delvis utanför den tidigare anvisade tomtplatsen och innebär ett olovligt ianspråktagande av marken på XX. Det ska också beaktas att området är utpekade som riksintresse för bl.a. turism och det rörliga friluftslivet, vilket talar för en restriktiv tolkning av strandskydds-bestämmelserna. Något skäl att ge dispens från dessa bestämmelser finns inte.

RN har anfört detsamma som i mark- och miljödomstolen med i huvudsak följande tillägg: Det civilrättsliga förhållandet avseende marken på XX saknar relevans för prövningen av om det finns skäl att ge strandskyddsdispens. Hela området mellan bostadshuset och bergskanten mot havet, vilket inkluderar en del av XX, var tidigare ianspråktaget som bostadstomt vilket framgår av det flygfoto som

han åberopar i målet. Sedan han köpte YY år 2016 och fick klart för sig att altanen delvis byggts på kommunens fastighet har han så långt det varit möjligt vidtagit rättelse genom att riva en större utskjutande del av altanen. Han har också återställt marken utanför altanen så att den numera utgör naturmark. Frågan i målet är om altanen i dess nuvarande utformning avhåller allmänheten från att vistas på det gräsklädda området utanför denna som sluttar ner mot vattnet. Vid denna prövning ska även bostadshusets placering och utformning beaktas. Bedömningen i detta fall blir att altanen snarare minskar än ökar bostadshusets avhållande effekt.

UTREDNINGEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Miljö- och byggnämnden har åberopat två flygfoton av fastigheten YY från 2009 och 2012 samt tidigare beslut av länsstyrelsen om bl.a. strandskyddsdispens från åren 1999 och 2009. RN har åberopat ett flygfoto av samma fastighet från 1974.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

RN har i efterhand ansökt om dispens från strandskyddsbestämmelserna för uppförande av en altan på fastigheterna YY, som ägs av honom själv, och XX, som ägs av Strömstads kommun. Som underinstanserna har funnit är altanen en sådan anläggning som omfattas av förbudet mot att uppföra anläggningar inom strandskyddsområde i 7 kap. 15 § 2 miljöbalken.

RN har som särskilt skäl för strandskyddsdispens åberopat att området där altanen har uppförts redan har tagits i anspråk på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften samt att altanen i dess nuvarande utformning under alla förhållanden minskar bostadshusets avhållande effekt. (7 kap. 18 c § punkten 1 miljöbalken). Enligt praxis får dispens på denna grund meddelas endast om hemfridszonen genom den nya anläggningen inte utvidgas annat än obetydligt. Vid bedömningen av i vilken mån hemfridszonen utvidgas av en ny anläggning ska beaktas vilken faktisk avhållande effekt på allmänhetens tillträde till strandskyddsområdet som

den nya anläggningen har med hänsyn till anläggningens karaktär och storlek samt förhållandena i omgivningen.

Inför klyvningen av ZZ gjorde länsstyrelsen en tomtplatsbestämning som innebar att hela fastigheten fick tas i anspråk som tomtplats. Tomtplatsen för den del av ZZ som efter klyvningen benämns YY och som är aktuell i detta mål bestämdes alltså genom länsstyrelsens beslut 2009. Utgångspunkten vid Mark- och miljööverdomstolens prövning är därför att hela YY men inte något område utanför fastighetsgränsen har tagits i anspråk som tomt. Mark- och miljööverdomstolen gör alltså bedömningen att det gräsklädda området utanför XY och slänten ner mot vattnet ligger utanför hemfridszonen och är allemansrättsligt tillgängligt.

Den nu aktuella altanen har till viss del placerats utanför fastighetsgränsen för YY på det allemansrättsligt tillgängliga området på kommunens fastighet XX. Genom den upphöjda altanens utformning och placering utvidgas hemfridszonen på YY mer än obetydligt och den får en avhållande effekt för allmänhetens tillträde till det strandskyddade området utanför fastigheten. Det finns därmed inte något särskilt skäl för dispens från strandskyddet. Mark- och miljödomstolens dom ska därför ändras och miljö- och byggnämndens beslut att avslå ansökan om strandskyddsdispens ska fastställas.

Mark- och miljööverdomstolen konstaterar att villkoret om att tomtgränsen ska markeras med enklare staket eller häck alltså gäller.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Anna Tiberg och Ingrid Åhman (referent), tekniska rådet Inger Holmqvist samt hovrättsrådet Christina Ericson.

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2017-09-11
meddelad i
Vänernsborg

Mål nr M 2729-17

PARTER

Klagande
RN

Ombud: Advokaten AL

Motpart

Miljö- och byggnämnden i Strömstads kommun
452 80 Strömstad

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Västra Götalands läns beslut 2017-06-26 i ärende nr 505-777-2017,
se bilaga 1

SAKEN

Strandskyddsdispens för altan på fastigheterna XX och YY i Strömstads
kommun

DOMSLUT

1. Med ändring av länsstyrelsens beslut och Miljö- och byggnämnden i Strömstad kommuns beslut 2016-12-08, MBN § 233, dnr MBN/2016-0895, meddelar mark- och miljödomstolen dispens från bestämmelserna om strandskydd enligt 7 kap. miljöbalken för befintlig altan på fastigheterna XX och YY i Strömstads kommun i enlighet med ansökan.
2. Målet återförvisas till Miljö- och byggnämnden i Strömstad kommun för tomtplatsbestämning.

Dok.Id 371553

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänernsborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00 E-post: mmd.vanersborg@dom.se	0521-27 02 80	måndag – fredag 08:00–16:00

BAKGRUND

Miljö- och byggnämnden i Strömstads kommun (nämnden) beslutade den 8 december 2016 att avslå RN ansökan om strandskyddsdispens för altan på fastigheterna XX och YY.

RN överklagade nämndens beslut till länsstyrelsen i Västra Götalands län (länsstyrelsen) som den 26 juni 2017 avslog överklagandet.

RN har nu överklagat länsstyrelsens beslut till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

RN har yrkat att mark- och miljödomstolen, med ändring av Miljö- och byggnämndens beslut, ska bevilja strandskyddsdispens för bibehållande av befintlig altan i enlighet med ansökan. Till stöd för sin talan har han hänvisat till vad som anförts hos länsstyrelsen med tillägg av i huvudsak följande.

Även om det hos länsstyrelsen framställda avvisningsyrkandet inte formellt vidhålls i mark- och miljödomstolen ska domstolen pröva om åtgärden omfattas av förbudet i 7 kap. 15 § miljöbalken. Om domstolen finner att altanen inte kräver dispens ska domstolen ex officio avvisa ansökan. Den del av altanen som har rödmarkerats på ritningen (bilaga 6 till överklagandet till länsstyrelsen), och som undantagits från ansökan om strandskyddsdispens, har nu tagits bort från platsen. Altanen sträcker sig därmed endast 4,9 meter ut från byggnaden. Domstolen har att bedöma var hemfridszonen möter allemansrätten. Denna bedömning är oberoende av var fastighetsgränserna går. Varken platsen för altanen eller området framför altanen – fram till sluttningen – är allemansrättsligt tillgängligt. För det fall domstolen skulle göra en annan bedömning, och anse att altanen påverkar området framför altanen, ska påverkan bedömas som obetydlig.

Nämnden har beretts tillfälle att yttra sig i målet men har inte avhört.

DOMSKÄL

Mark- och miljödomstolen har hållit sammanträde och syn på platsen.

Omfattas altanen av kravet på strandskyddsdispens?

Mark- och miljödomstolen delar länsstyrelsens bedömning att den i målet aktuella altanen är en sådan anläggning som omfattas av förbudet i 7 kap. 15 miljöbalken, och att altanen alltså kräver dispens.

Ska dispens från strandskyddet beviljas?

Vad mark- och miljödomstolen har att pröva är om dispens från strandskyddet ska lämnas för den altan som RN ansökan om strandskyddsdispens avser, vilket sammanfaller med den idag befintliga altanen på fastigheterna XX och YY.

Dispens från förbudet i 7 kap. 15 § miljöbalken får lämnas om det finns särskilda skäl (7 kap. 18b § miljöbalken). Som särskilt skäl för dispens får bl.a. beaktas om området redan har tagits i anspråk på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften (7 kap. 18 c § första stycket första punkten miljöbalken). Vad som avses är exempelvis mark som utgör tomt kring befintliga bostadshus, det vill säga mark som ligger inom en etablerad hemfridszon och som därmed inte är allemansrättsligt tillgänglig. Hur stor hemfridszonen ska anses vara beror på förhållandena i det enskilda fallet.

Beträffande den i målet aktuella altanen och platsen kan mark- och miljödomstolen konstatera följande. Altanen ligger i direkt anslutning till bostadshuset, vilket har stora glasfönster som vetter ut mot altanen. Det rör sig om en stor altan som ger ett framträdande intryck både sett framifrån och från sidan. Altanen är försedd med ett tätt staketliknande plank längs med sidorna.

Vidare kan konstateras att det kring bostadshuset finns en etablerad hemfridszon. På baksidan av huset, som vetter mot vattnet, är terrängen relativt öppen och sikten i princip fri, vilket talar för en större utsträckning av tomten. Trots detta måste det

gräsbeklädda området utanför den befintliga altanen fram till slänten ner mot vattnet enligt mark- och miljödomstolen anses ligga utanför hemfridszonen och vara allemansrättsligt tillgängligt.

Dispens från strandskyddet kan meddelas bara om hemfridszonen inte utvidgas annat än obetydligt genom altanen. Det måste då beaktas vilken faktisk avhållande effekt altanen har för allmänheten med hänsyn till altanens karaktär och storlek samt förhållandena i omgivningen. (Se t.ex. MÖD 2009:35 och Mark- och miljööverdomstolens dom 2014-12-11 i mål nr M 7026-14.)

Vid bedömningen ska hänsyn tas till att bostadshuset i sig, utan altan, medför en avhållande effekt för allmänhetens tillträde till det gräsbeklädda området mellan huset och slänten. Avgörande för om dispens kan lämnas är givetvis om altanen ökar den avhållande effekten. Utöver altanens storlek och placering samt förhållandena i omgivningen, ska även beaktas att altanen är försedd med ett plank längs med sidorna. Detta medför enligt mark- och miljödomstolen en tydlig markering av var gränsen för den privata zonen går, vilket i sin tur minskar den faktiska avhållande effekten hos allmänheten.

Vid en sammantagen bedömning finner mark- och miljödomstolen att altanen inte kan anses medföra annat än en marginell ytterligare faktisk avhållande effekt på allmänhetens tillträde till det strandskyddade området. Den utökning av hemfridszonen som skulle kunna uppstå bedömer mark- och miljödomstolen vara en obetydlig utvidgning. Mark- och miljödomstolen finner därmed att det finns särskilda skäl att medge dispens från strandskyddsbestämmelserna på den grunden att platsen för altanen redan är ianspråktagen på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften.

Mot bakgrund av mark- och miljödomstolens ställningstagande ska länsstyrelsens beslut och nämndens beslut ändras på så sätt att strandskyddsdispens beviljas för den befintliga altanen.

Enligt 7 kap. 18f § andra stycket miljöbalken ska det i ett dispensbeslut anges i vilken utsträckning mark får tas i anspråk som tomt. Denna prövning bör göras av nämnden som första instans, varför målet återförvisas dit för tomtplatsbestämning.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV427). Prövningstillstånd krävs.
Överklagande senast den 2 oktober 2017.

Victoria Lönn

Nils-Göran Nilsson

I domstolens avgörande har deltagit tingsfiskalen Victoria Lönn, ordförande, och tekniska rådet Nils-Göran Nilsson. Föredragande har varit beredningsjuristen Ylva Johansson.